חדש וישן

1. {ד} אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם: {ה} בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבָּיִם פֶּסַח לה': {ו} וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַמַּצּוֹת לה' שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ: {ז} בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: {ח} וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לה' שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: {ט} וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: {י} דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַכֹּהֵן: {יא} וְהֵנִיף אֶת הָעֹמֶר לִפְנֵי ה' לִרְצֹנְכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת יְנִיפֶנּוּ הַכֹּהֵן: {יב} וַעֲשִׂיתֶם בְּיוֹם הֲנִיפְכֶם אֶת הָעֹמֶר כֶּבֶשׂ תָּמִים בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה לה': {יג} וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן אִשֶּׁה לה' רֵיחַ נִיחֹחַ וְנִסְכּוֹ יַיִן רְבִיעִת הַהִין: {יד} וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם: {טו} וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶנָה: {טז} עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לה': (ויקרא כג:ד-טז)

2. משקרב העומר הותר חדש מיד. הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן. משחרב בהמ"ק התקין ר' יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור. אמר ר' יהודה והלא מן התורה הוא אסור שנאמר {ויקרא כג-יד} עד עצם היום הזה. מפני מה הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן מפני שהן יודעין שאין ב"ד מתעצלין בו: (משנה מנחות סח.)

3. מתני' - כל מצוה שהיא תלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ, ושאינה תלויה בארץ נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ, חוץ מן הערלה וכלאים. ר"א אומר אף החדש: גמ' - מאי תלויה ומאי שאינה תלויה? אילימא תלויה דכתיב בה ביאה ושאינה תלויה דלא כתיב בה ביאה, והרי תפילין ופטר חמור דכתיב בהן ביאה ונוהגין בין בארץ בין בח"ל! אמר רב יהודה, ה"ק כל מצוה שהיא חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בח"ל חובת קרקע אינה נוהגת אלא בארץ. (משנה וגמ' קידושין לו:-לז.)

4. הֶחָדָשׁ, אָסוּר מִן הַתּוֹרָה בְּכָל מָקוֹם. (משנה ערלה ג:ט)

5. החדש כיצד כל אחד מחמשה מיני תבואה בלבד אסור לאכול מהחדש שלו קודם שיקרב העומר בט"ז בניסן שנאמר (ויקרא כג-יד) "ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו". וכל האוכל כזית חדש קודם הקרבת העומר לוקה מן התורה בכל מקום ובכל זמן בין בארץ בין בחוצה לארץ בין בפני הבית בין שלא בפני הבית. אלא שבזמן שיש מקדש משיקרב העומר הותר החדש בירושלים. והמקומות הרחוקין מותרין אחר חצות שאין בית דין מתעצלין בו עד אחר חצות. ובזמן שאין בית המקדש כל היום כולו אסור מן התורה. ובזמן הזה במקומות שעושין שני ימים טובים החדש אסור כל יום י"ז בניסן עד לערב מדברי סופרים: (רמב"ם הל' מאכלות אסורות י:ב)

6. א. אסור לאכול חדש מתבואת חמשת המינים עד שיקרב העומר שהוא בט"ז בניסן שנאמר ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה. והאידנא דליכא עומר אסור כל יום ט"ז. ובחו"ל שעושין ב' ימים אסור כל יום י"ז עד תחלת ליל י"ח.
ב. איסור החדש נוהג בין בארץ בין בחו"ל בין בשל ישראל בין בשל עובד כוכבים.
ג. תבואה שלא השרישה קודם לט"ז בניסן אסורה עד שיבא העומר הבא. *הגה ומ"מ כל סתם תבואה שרי לאחר הפסח מכח ספק ספיקא, ספק היא משנה שעברה ואם תמצא לומר משנה זו מ"מ דילמא נשרשה קודם העומר (טור בשם הרא"ש). ובמיני תבואה שזורעים ודאי לאחר פסח כגון במקצת מדינות שזורעים שבולת שועל ושעורים לאחר פסח אז יש לו להחמיר אחר הקציר אם לא שאין דלתות המדינה נעולות ורוב התבואה באה ממקום אחר שזורעין קודם הפסח (הגהו' מיימוני פי"א מהמ"א ותוס' ספ"ק דקידושין) וכן בזמן שימות החורף נמשכים לאחר פסח ובכל הגליל ההוא זורעים לאחר פסח דברים הנזכרים יש להחמיר ולחוש מן הסתם. אבל אין להורות לאחרים במקום שרוב שתייתן ואכילתן ממינים אלו כי מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין (כן משמע בטור בשם הרא"ש ות"ה סי' קנ"ח)* (שולחן ערוך ורמ"א, יו"ד רצג:א-ג)